

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Funariales, **Familj:** Funariaceae, **Släkte:** Entosthodon (koppmossor), **Art:** Entosthodon muhlenbergii - kalkkoppmossa (Turner) Fife **Synonymer:** kalkspåmossa, Entosthodon muehlenbergii (Turn.) Fife, Funaria muhlenbergii Turner, Funaria calcarea subsp. muhlenbergii (Turner) Kindb., Funaria calcarea Wahlenb., Funaria dentata Crome, Funaria mediterranea Lindb.

Kännetecken

Arten bildar runt 5 mm höga skott som växer enstaka eller i glesa tuvor. Bladen är brett ovala och bredast strax ovanför mitten, varifrån de gradvis avsmalnar mot den långt utdragna spetsen. Honbladen och de översta bladen är något kupade, och de sitter tätt upptill på stammen, vilket ger ett knopplikt intryck. Bladkanten har tydliga tänder i den övre delen av bladet. Nerven upphör strax nedanför spetsen. Kapselskaftet är kraftigt och upp till 1 cm långt. Kapseln är böjd, asymmetrisk, omvänt päronformig och - innan sporererna släpps - slät. Den tömda och torra kapseln är något färad endast i kapselhalsen. Peristomet består av två tandkransar, varav den yttre består av 16 höga, inte sammanväxta tänder. Locket är något välvt och har en vårtlik spets. Mössan är asymmetrisk och täcker framför allt den ena sidan av kapseln samt har ett långt, sidoställt spröt. Sporererna är 18-30 µm i diameter och grovt papillösa. Kalkkoppmossa kan skiljas från spåmossa *Funaria hygrometrica* på sin släta kapsel med kort, rakt och styvt kapselskaft och sina blad med tandad bladkant och en långt utdragen udd.

Utbredning och status

Arten förekommer i Sverige sällsynt på Öland och Gotland, men den verkar utifrån antalet fynd vara något mer frekvent på Gotland än på Öland. Från övriga Norden föreligger endast ett gammalt fynd från Trondheimstrakten. Den är även rapporterad från övriga Europa, Nordafrika, västra Asien och västra Nordamerika.

Ekologi

Kalkkoppmossa förekommer främst på kalkrik, torrängsartad mark. Den är framför allt funnen på alvarmark där det finns ett tunt jordskikt - ofta där ytskiktet blir svart och bildar kompakta sjok som torkar till en hård krusta. Den påträffas inte sällan bland bestånd av färsvingel *Festuca ovina* - gärna tillsammans med liten neonmossa *Barbula convoluta*, plyschmossa *Ditrichum flexicaule* och klockmossor *Encalypta* spp. Mogna kapslar påträffas framför allt på våren.

Hot

Kalkkoppmossans biotop, solexponerade kalktorrängar, hotas av igenväxning genom minskat bete.

Åtgärder

Samtliga kända lokaler behöver besökas och artens ståndortskrav undersökas för att bättre kunna bedöma lämpliga åtgärder. Rent generellt torde åtgärder såsom röjning och bete övervägas på de lokaler som håller på att växa igen.

Övrigt

Utländska namn - NO: Svaibråtemose.

Etymologi: muhlenbergii (lat.) = Efter Gotthilf Henry Ernest Muhlenberg (1753-1815), amerikansk präst från Pennsylvania.

Uttal: [Entóstodon mulenbérgi]

key facts Muhlenberg's Cord-moss. Shoots, up to 5 mm long, growing scattered or forming lax tufts. Leaves oblanceolate, margin distinctly dentate above. Upper leaves crowded and somewhat concave. Capsules common, pyriform, inclined. Peristome double. Calyptra asymmetrical, with a long beak. Seta stout, up to 1 cm long. Spores 20-27 µm, coarsely papillose, mature in spring. - Grows on calcareous dry meadows, typically in alvar areas. Rare, on the islands of Öland and Gotland.

Litteratur

Crum, H. A. & Anderson, L. E. 1981. Mosses of eastern North America, Vol. 1 & 2: New York.

Crundwell, A.C. & Nyholm, E. 1974. *Funaria muhlenbergii* and related species. *Lindbergia* 2: 222-229.

Düll, R. 1984. Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina). *Bryologische Beiträge* 4: 1-133.

Lönnell, N. 2006. *Entosthodon muhlenbergii* kalkkoppmossa s. 78. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Möller, H. 1936. Lövmossornas utbredning i Sverige. 13. *Ark. f. Bot.* 28A (4).

Nyholm, E. 1954-69. *Illustrated moss flora of Fennoscandia* 2. Musci. Lund.

Författare

Tomas Hallingbäck 1998. Rev. Lönnell 2006. Uppdaterad 2010